

Rusijos karas Ukrainoje: verslui svarbių teisės aktų apžvalga

2024 m. vasaris

Rusijos karas Ukrainoje paskatino precedento neturintį viso pasaulio šalių atsaką – ekonomines sankcijas ir kitas ribojamąsias priemones Rusijos ir Baltarusijos subjektams. Jų poveikį jaučia ir Lietuvos įmonės, turinčios verslus ar kitokius verslo santykius tose šalyse. Tokioms įmonėms šiuo metu kyla įvairių teisinių klausimų, kaip pavyzdžiui verslo nutraukimo ar veiklos perkėlimo, sutarčių vykdymo ir kt., todėl, šiuo naujienlaiškiu padėsime Jums sekti verslui svarbius teisės aktus ar jų pakeitimus Europoje, Lietuvoje, Ukrainoje, Rusijoje ir Baltarusijoje.

Ukrainoje

- Ukraina ruošiasi artėjančiam pokario atstatymui, siekiant atkurti karo veiksmų sugriautą infrastruktūrą;
- Ukrainos Vyriausybė išreiškė savo įsipareigojimą dėti daugiau pastangų viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės (ang. *public-private partnerships*) (PPP) srityje, pripažindama, kad šis bendradarbiavimo metodas yra veiksminga pokario atstatymo proceso priemonė. Netrukus tikimasi, kad parlamentas priims [įstatymo](#) Nr. 7508 projektą, kuriuo siekiama supaprastinti ir patobulinti PPP procedūras:
 - Vyriausybė siūlo teisės aktuose įtvirtinti paramos teikėjo - subjekto, teikiančio dotaciją tiesiogiai sąvoką. Donorais galėtų būti ES, užsienio valstybės, tarptautinės organizacijos, užsienio savivaldybės ir kitos institucijos bei organizacijos;
 - įstatymo projekte siūloma išplėsti paramos mechanizmą, pagal kurį valstybės subjektas galėtų suteikti paramą privačiam subjektui, užtikrindamas apmokėjimą už projektui įgyvendinti būtinas prekes ar paslaugas;

- pagrindinė naujovė, yra „mažo“ PPP projekto, kuriam bus taikoma supaprastinta rengimo procedūra, sąvokos įvedimas. Planuojama, kad projektas bus laikomas „mažu“, jei jo numatoma vertė bus mažesnė nei 5 382 000 EUR. Supaprastinimas reiškia, kad bus panaikintas reikalavimas rengti techninį ir ekonominį projektų pagrindimą, taip pat sutrumpės sprendimų įgyvendinimo ir pasirengimo konkursui priėmimo laikotarpis;
- siūlomame teisės akte nustatoma specializuota konkurso, kuriuo siekiama nustatyti kriterijus privačiam subjektui dalyvaujančiam konkurse dėl Ukrainos sunaikintos ar sugadintos infrastruktūros statybos ar atstatymo. Šie projektai bus rengiami bei vykdomi valstybės ir vietos lygmeniu. Tokiems projektams bus parengti pavyzdiniai konkurso dokumentų rinkiniai, sąmatiniai biudžetai ir kiti šablonai. Šią specialią procedūrą planuojama įgyvendinti tik ribotą laiką - karo padėties metu ir penkerius metus po jos pabaigos;
- numatoma įdiegti vieningą skaitmeninę sistemą, skirtą vykdyti konkursus privatiems subjektams atrinkti. Ukrainos ekonomikos ministerija jau kuria tokią elektroninę sistemą ir planuoja ją paleisti 2025 m.

-
- Nustatoma nauja tvarka svarbiems investiciniams projektams Ukrainoje:
 - 2023 m. rugpjūčio 9 d. Ukrainos parlamentas priėmė svarbius Reikšmingų investicijų [įstatymo](#) pakeitimus. Įstatymas, kaip tikimasi, turės didelę reikšmę būsimam pertvarkymui ir prie to prisidedančiam privačiam sektoriui. Įstatymu nustatyta:
 - Ukrainos investicijų skatinimo biuras „UkraineInvest“ nustatytas kaip institucija, kuri atsakinga už paramą svarbiems investuotojams, užtikrinant informacijos prieinamumą, dokumentų tvarkymo sklandumą, keitimąsi dokumentais su valstybės ir savivaldybių institucijomis ir kt.;

- 12 mln. EUR + paramą gali gauti vietos arba užsienio investuotojai, taip pat Ukrainos užsienio investuotojo (-ų) įsteigtos įmonės;
- platus investicijų sričių ratas: *(i)* perdirbimo pramonė, *(ii)* biodujų ir biometano gamyba, *(iii)* menas, *(iv)* kultūra, *(v)* transportas, *(vi)* logistika, *(vii)* sandėliavimas ir kt;
- investicijų objektai: *(i)* ilgalaikis turtas (išskyrus nematerialųjį turtą), kuris yra pastatytas, modernizuotas, techniškai ir (arba) technologiškai pertvarkytas, *(ii)* inžinerinės ir transporto infrastruktūros įrenginiai, kurie turi pastatyti arba statomi, arba kurių statyba buvo arba yra finansuojama investuotojo;
- pagrindinės specialiosios investicijų sutarties sąlygos yra šios: *(i)* maksimalus terminas - 15 metų, *(ii)* taikoma Ukrainos arba bet kuri kita teisė, *(iii)* ginčų sprendimas teisminis arba arbitražinis, *(iv)* investuotojas turi teisę susigrąžinti savo nuostolius (išskyrus pelno praradimą), jei valstybė nesugeba užtikrinti investuotojų teisių.

Europos Sąjungos atsakas

- Pasiektas ES susitarimas dėl pagalbos Ukrainai:
 - Europos Vadovų Tarybos (EVT) pirmininkas Charles'is Michelis 2024 m. vasario 1 d. paskelbė, kad visiems 27 ES vadovams pavyko pasiekti susitarimą dėl Ukrainos finansavimo. Kyjivas užtikrintas 50 mlrd. Eur finansavimas ateinantiems ketveriems metams.
 - Susitarimas pasiektas po to, kai nedidelė ES vadovų grupė įtikino Vengrijos ministrą pirmininką Viktorą Orbaną atsisakyti veto dėl finansavimo Ukrainai paketo.

- ES priėmė 13-ąjį sankcijų Rusijai paketą:
- 2024 m. vasario 23 d. Taryba priėmė 13-ąjį sankcijų Rusijai paketą, kurio tikslas – Rusijai nustatyti papildomus importo ir eksporto draudimus, apriboti Rusijai prieigą prie karinių technologijų. Pagrindiniai 13-ojo sankcijų paketo elementai:
 - sankcionuojamų subjektų sąrašas papildomas 194 naujais įrašais – įtraukiami 106 asmenys ir 88 subjektai. Taip papildžius sąrašą, įtrauktųjų į sąrašus ES skaičius perkopia 2 000. Šiomis priemonėmis tikslingai orientuojamasi į Rusijos karinį ir gynybos sektorių: naujieji sąrašai apima daugiau nei 140 įmonių ir asmenų, priklausančių Rusijos kariniam pramoniniam kompleksui, kuris, be kita ko, gamina raketas, dronus.
 - intensyvinami veiksmai neleisti Rusijai įsigyti vakarietiško didesnės rizikos technologijų jos karinėms reikmėms. Šiame sankcijų pakete išvardytos konkrečios įmonės, parūpinančios Rusijai pagrindinių dronų komponentų, ir nustatomos tam tikros sektorinės sankcijos, kad būtų pašalintos spragos ir apsunkintas bepiločių orlaivių karas;
 - Jungtinė Karalystė įtraukiama į šalių partnerių dėl geležies ir plieno importo sąrašą. Šalys partnerės geležies ir plieno importui taiko ribojamąsias ir importo kontrolės priemones, kurios yra iš esmės lygiavertės analogiškomis priemonėmis, nustatytoms ES [reglamente](#) Nr. 833/2014.
- Su visu 13-uoju sankcijų paketu galite susipažinti šioje [nuorodoje](#).

- Tarptautinio Teisingumo Teismas priėmė sprendimą dėl jurisdikcijos Ukrainos byloje prieš Rusiją:
- 2024 m. vasario 2 d. Teisingumo Teismas (TTT) paskelbė **sprendimą** dėl jurisdikcijos byloje „Ukraina prieš Rusijos federaciją“ – Ukrainos pareiškimas, reikalaujant nustatyti Rusijos atsakomybę dėl melagingų kaltinimų genocidu, bus nagrinėjamas iš esmės.
- Šis sprendimas taip pat reiškia, kad 2022 m. kovo 16 d. TTT įsakymas dėl laikinųjų priemonių taikymo, reikalaujantis, kad Rusija nedelsiant sustabdytų bet kokius karinius veiksmus prieš Ukrainą, lieka galioti. Tebesitęsianti Rusijos karinė agresija – tai teismo įpareigojimo nevykdymas, kuris rodo Rusijos panieką tarptautinei teisei ir tvarkai. Tokie Rusijos veiksmai jau laikomi tarptautinės teisės pažeidimu, už kurį Rusija taip pat privalės atsakyti.

Lietuvoje

- Ukrainiečių karo pabėgėlių leidimų laikinai gyventi Lietuvoje keitimo pradžia:
- Europos Sąjungai nusprendus pratęsti laikiną apsaugą pabėgėliams nuo karo Ukrainoje, nuo gruodžio 11 d. Migracijos departamentas pradeda šių užsieniečių turimų skaitmeninių leidimų laikinai gyventi Lietuvoje keitimo procedūrą.
- Norintieji juos pasikeisti pirmiausia turės apsilankyti Lietuvos migracijos informacinėje sistemoje MIGRIS www.migracija.lt, skiltyje „Užsieniečiams“ nurodyti savo pilietybę, pasirinkti „Esu asmuo, kuris išvyko iš Ukrainos dėl karo veiksmų“ ir tada „Pateikti prašymą dėl leidimo pratęsimo“.

- Užsieniečiai turės užpildyti prašymus, rezervuoti susitikimo datą pasirinktame Migracijos tarnybos skyriuje, atvykti asmeniškai numatytu laiku ir pateikti galiojantį asmens tapatybės dokumentą.
- Migracijos departamentas atkreipia dėmesį, kad karo pabėgėliai iš Ukrainos susitikimams galės pasirinkti bet kurį Migracijos tarnybos skyrių, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos Lietuvoje.

Rusijoje

- Rusijos Vyriausybė vykdo intelektinės nuosavybės sandorių su užsienio asmenimis kontrolę:
- 2023 m. gruodžio 12 d. buvo priimtas prezidento dekretas [projektas](#), iš dalies keičiantis prezidento dekretą Nr. 81. Projektu išplečiama nustatyta su intelektine nuosavybe susijusių sandorių, sudarytų tarp Rusijos gyventojų ir užsienio asmenų bei asmenų, kuriuos jie kontroliuoja, tvirtinimo tvarka:
 - išimtinių teisių į intelektinės veiklos rezultatus ar priemones perleidimą;
 - išimtinių teisių į intelektinės veiklos rezultatus ar individualizavimo priemones įkeitimą.
- Priėmus projektą, sudarant ir (arba) vykdant intelektinės nuosavybės sandorius reikės gauti Vyriausybės užsienio investicijų Rusijoje kontrolės komisijos pritarimą. Negavus patvirtinimo, sudaryti intelektinės nuosavybės sandoriai gali būti pripažinti negaliojančiais. Priėmus projektą, naujieji apribojimai įsigalios nuo jo oficialaus paskelbimo dienos.

- Rusijos teismai perkelia užsienio bendrovių atsakomybę jų dukterinėms bendrovėms Rusijoje:
 - 2023 m. spalio 17 d. Maskvos miesto arbitražo teismas patenkino Rusijos banko Sovcombank ieškinį JAV bendrovei Citibank N.A. ir jos Rusijos patronuojamajai įmonei AB KB Citibank dėl bendro 24 mln. USD nuostolių išieškojimo. 2023 m. gruodžio 21 d. Rusijos apeliacinis teismas sprendimą [paliko galioti](#).
 - Išnagrinėjęs bylą, teismas nusprendė, kad Citibank pažeidė savo prievolę ir piktnaudžiavo teise, nes pervadė pinigus į įšaldytą sąskaitą nebandydama įvykdyti prievolės alternatyviai, dėl ko yra taikoma deliktinė atsakomybė. Teismas taip pat nusprendė, kad Citibank N.A. ir AB KB Citibank turėtų atsakyti solidariai, nes bendrais veiksmais padarė žalą Sovcombank. Sprendime teigiama, kad tiek Citibank N.A., tiek AB KB Citibank siekė pasisavinti pinigus.
 - Rusijos teismas nusprendė, kad nors vienintelė sutarties šalis buvo Citibank N.A. ir kad Citibank N.A. ir AB KB Citibank yra skirtingi juridiniai asmenys, jie turėtų atsakyti solidariai, nes sudaro ekonominę grupę, kuri veikia kaip viena įmonė.
 - Tokio paties požiūrio buvo laikomasi ir kitoje neseniai išnagrinėtoje byloje Rusijos geležinkeliai prieš Siemens.
 - Tai rodo, kad Rusijos teismai ne tik pripažįsta, jog antirusiškų sankcijų laikymasis savaime laikytinas piktnaudžiavimu teise ir Rusijos viešosios tvarkos pažeidimu, bet ir yra linkę pripažinti Rusijos patronuojamąsias įmones atsakingomis už savo patronuojančiųjų įmonių skolas, nors jos nėra ginčijamų santykių šalys.
-

- Rusijos Aukščiausiasis Teismas suformavo praktiką dėl užsienio bendrovių, turinčių „glaudžių ryšių“ su Rusija bankroto procedūrų ir tvarkos:
- Rusijos Aukščiausiasis Teismas išnagrinėjo „Westwalk“ bylą ir nusprendė, kad užsienio bendrovės gali būti teisiškai pripažintos bankrutavusiomis, kai yra „glaudus ryšys“ su Rusija. Teismo sprendime Westwalk byloje apibendrinta žemesnės instancijos teismų praktika ir išspręsti svarbūs praktiniai klausimai.
- Sprendime nurodoma, kad bankrutavusiomis gali būti pripažįstamos užsienio bendrovės, kurios turi glaudžių ryšių su Rusija toliau nurodytais atvejais:
 - užsienio bendrovės valdymo organas, filialas ar atstovybė yra Rusijos teritorijoje;
 - įmonė Rusijoje vykdo nuolatinę ekonominę veiklą, kuri yra orientuota į Rusijos asmenis, įskaitant turto turėjimą ir sandorių sudarymą Rusijoje;
 - kontroliuojančių subjektų pagrindinių interesų centras yra Rusijos teritorijoje;
- Sprendime pasisakyta ir dėl turto, dėl kurio gali būti taikomas bankrotas:
 - jeigu skolininko pagrindinių interesų centras yra Rusijoje, užsieniečiui gali būti iškelta pagrindinė byla dėl viso jo turto užsienyje;

- jei skolininko pagrindinių interesų centras yra užsienyje, bet yra glaudus ryšys su Rusija, bankroto procedūra gali būti pradėta tik dėl jo turto Rusijoje.
 - Taigi, tiek Rusijos, tiek užsienio kreditoriai gali inicijuoti bankroto bylas tiek ofšorinėms bendrovėms, tiek užsienyje registruotiems ir veikiantiems juridiniams asmenims, kurie yra glaudžiai susiję su Rusija.
-

Daugiau informacijos:

Vilija Vaitkutė Pavan

Partnerė

vilija.vaitkute.pavan@ellex.legal

Tel. +370 698 82026

Rūta Jasilionė

Asocijuotoji partnerė

ruta.jasilione@ellex.legal

Tel. +370 618 28305

Miglė Mackevičiūtė

Jaunesnioji teisininkė

migle.mackeviciute@ellex.legal

Tel. +370 600 30747